

Asia: VN/36276/2025

Lausuntopyyntö mikroyrittäjien rahoituksesta sekä yritysten omistajan- ja sukupolvenvaihdoksista

Mikroyrittäjien rahoituksen saatavuuden parantaminen

1.

Validien vakuuksien puute varsinkin kasvukeskusten ulkopuolella.

Kasvukeskusten ulkopuolella kiinteistöjen markkina-arvo on alhainen (kauppa ei käy tai hintojen ennustettavuus on heikkoa) ja heikentää niiden kelpoisuutta/arvoa vakuutena. Finanssivalvonnan ohjeiden mukaan vakuusarvo ei ole sama asia kuin käypä arvo – pankki leikkaa arvosta riskivaran ennen lainapäätöstä. Tämä kasvattaa alueellisia eroja.

Vakuusarvojen matala taso korostuu erityisesti maatalous- ja yritys kiinteistöissä, joissa rakentamisen kustannukset ovat nousseet, mutta markkina-arvot eivät ole seuranneet perässä. Em. johtuen syntyy kuilu, jossa rakennuksen arvo paperilla ei vastaa investointiin sitoutunutta pääomaa, vaan vakuusarvo jää liian matalaksi. Tämä vaikeuttaa lainansaantia erityisesti maataloudessa ja maaseudun yritystoiminnassa.

2.

Rahoittajien erilaiset, muuttuvat linjaukset mm. toimialojen suhteen ja saatavissa olevan rahoituksen määrä

Rahoittajien toimialakohtaiset linjaukset muuttuvat ohjelmakausien, poliittisten painotusten ja käytettävissä olevien määrärahojen mukaan. Muutokset näkyvät käytännössä niin, että jotkut toimialat ja teemat nousevat rahoituksen piiriin (esim. vihreä siirtymä, digitaalisuus), kun taas toiset

rajataan osittain tai kokonaan tuen ulkopuolelle. Samalla vuosittaiset määrärahojen vaihtelut vaikuttavat siihen, kuinka paljon hankkeita voidaan rahoittaa ja miten tiukasti hakemuksia priorisoidaan

3.

Rahoituskanavat ovat hajallaan. Rahoitustuotteet ja rahoitusinstrumenttien kriteerit vaihtuvat.

Rahoituskanavat ovat hajallaan siten, että yrityksen on asioitava useissa erillisissä järjestelmissä – ELY-keskusten tuissa, Finnveralla, Business Finlandissa sekä lukuisten EU-instrumenttien parissa – joilla kaikilla on eri hakuprosessit, ehdot ja aikataulut. Lisäksi rahoitusinstrumenttien kriteerit vaihtuvat ohjelmakausien, vuosittaisten budjettien sekä toimialakohtaisten linjausten muuttuessa, mikä tekee rahoituksen ennakkoinnista vaikeaa ja lisää epävarmuutta yrityksille

4.

Valtion EU-tukijärjestelmien hakemusprosessit ovat usein raskaita ja monimutkaisia mikroyrittäjille.

Valtion EU-tukijärjestelmien hakemusprosessit koetaan mikroyrittäjien keskuudessa usein raskaiksi ja monivaiheisiksi. Hakeminen edellyttää rekisteröitymistä useisiin eri portaaleihin, laajojen liitteiden ja yksityiskohtaisten hankesuunnitelmien laatimista sekä EU:n valtiontukisääntöjen tarkkaa huomioimista. Useissa ohjelmissa hakuprosessi on kaksivaiheinen ja sisältää teknisesti vaativia elementtejä, kuten taloudellisia vaikutusarvioita ja projektinhallinnan dokumentaatiota, joihin pienillä yrityksillä ei useinkaan ole riittäviä resursseja. Näiden vaatimusten vuoksi mikroyrittäjien kynnys hakea EU-rahoitusta nousee, mikä on tunnistettu myös viranomaisten omissa keskusteluissa ja valmisteluissa

5.

-

Kysymys 2. Mitä kehittämissuhteita Teillä on mikroyrittäjien rahoituksen saatavuuden parantamiseen, kun kyse on valtiovallan vastuulla olevasta yrittäjyyden edistämisestä mikroyrittäjyyden kentässä, kuten toimintaympäristö, politiikkatoimet ja vastaava? Valtiovallan vastuulla olevilla rahoitusjärjestelmillä tarkoitetaan julkisia rahoituspalveluita ja -instrumentteja, joita valtio tarjoaa tai tukee mikroyrittäjien liiketoiminnan rahoittamiseksi. Näihin kuuluvat esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriön vastuulla olevan osalta ELY-keskusten yritystukimuodot, Finnveran lainat ja takaukset, Business Finlandin rahoituspalvelut.

Pyydämme konkreettisia kehittämissuhteita valtiovallan vastuulla olevan osalta mikroyritysten rahoituksen saatavuuden parantamiseen perusteluineen.

Turhaa byrokratiaa pitäisi purkaa ja luoda rahoitusinstrumentteja ja kehittämissuhteita, joissa on kevyemmät hakuprosessit. Esityksenä, että luodaan kevyempi, mikroyrityksille suunnattu

“pienhankkeiden yksinkertaistettu EU-hakumalli”, jossa hakemuslomakkeet on yksinkertaisempia, väliraportointi kevyempää ja kustannusmallit ovat nykyistä selkeämpiä (esim. valmiit lump sum-paketit). Poistetaan hakulomakkeiden ja niihin tarvittavien liitteiden päällekkäisyyksiä. Käydään läpi EU-hakuportaalien prosessit erityisesti mikroyrityksen näkökulmasta ja yksinkertaistetaan rekisteröitymis- ja tunnistautumisvaiheita.

Lisätään alueellista päätösvaltaa rahoituksen linjauksiin ja viedään päätöksenteko niin lähelle asiakkaita kuin se suinkin on mahdollista. Näin voidaan huomioida alueelliset alueelliset erityispiirteet mm. toimialojen suhteen. Lisätään kansallista rahoitusta myönnettäväksi alueellisten elinvoimakeskusten kautta, jolloin voidaan vastata toimintaympäristön, elinkeinoelämän ja yritysten erilaisiin tarpeisiin. Mahdollistetaan eri rahoitusten maksimaalinen hyödyntäminen alueen kehittymiseen huomioiden sen erityispiirteet, vahvuudet ja haasteet. Tunnistetaan, että alueet ovat keskenään hyvin erilaisia ja alueiden sisälläkin voi olla huomattavia eroja, jotka pitäisi voida huomioida nykyistä vahvemmin. Elinvoiman näkökulmasta on keskeistä, että alueiden käytössä on rahoitusinstrumentit, joilla voidaan tukea ja varmistaa alueiden vahvuuksiin perustuva tasapainoinen kehittyminen.

Suunnataan julkista rahoitusta esim. elinvoimakeskuksille myönnettävää erityisesti kasvukeskusten ulkopuolelle ja kehittymättömämmillä alueilla. Siellä yksityisen rahoituksen ml. pankkirahoituksen saatavuus on haastavampaa. Vrt. Business Finlandin rahoitukset kohdistuvat suurelta osin pääkaupunkiseudulle ja suuriin kasvukeskuksiin. Lisätään kansallista rahoitusta elinvoimakeskusten kautta, jotta voidaan tarjota joustavampia ja vähemmän byrokraattisia tukimuotoja mikroyrityksille esimerkiksi tuotekehityksen pilotointiin, kansainvälistymisen valmisteluun ja liiketoiminnan uudistamiseen.

Arvioidaan lakkautettujen julkisten rahoitus- ja kehittämispalvelujen vaikutukset ja harkitaan niiden uudelleen käyttöönottoa. Rahoitus- ja kehittämispalvelut olivat erityisen sopivia nimenomaisesti mikroyritysten kasvun, uudistumisen ja kansainvälistymisen tueksi ja sisälsivät vähemmän byrokratiaa (ELY-keskusten yritysten kehittämispalvelut, Business Finlandin Innovaatioseteli, Explorer-rahoitukset ja Tempo-rahoitus). Elinvoimakeskusten kautta myönnettävä kansallinen rahoitus mahdollistaisi vähäbyrokraattisemman tuen mikroyritysten merkittäviin kehittämistoimiin, erityisesti esim. tuotekehityksen ja kansainvälistymisen käynnistämiseen ja kokeiluihin.

Varmistetaan, että pohjoisten ja harvaan asuttujen alueiden avustusmuotoiset rahoitukset säilyvät ja vahvistuvat myös uudella EU-ohjelmakaudella.

Finnveran mikroyrityslaina tulisi vakiinnuttaa osaksi pysyvää rahoituspalettia, ei vain määräaikaisena tai kampanjaluonteisena tuotteena. Erityisesti harvaan asutuilla alueilla, joissa pankkirahoitus on rajallista, mikroyrityslaina on kriittinen työkalu yritystoiminnan kehittämiseen. Perustelu: Tämä tukee erityisesti harvaan asuttuja alueita, joissa pankkirahoitus on rajallista ja EU-hakuja pidetään liian raskaana.

Luodaan keskitetty sähköinen palvelukanava, joka kokoaa EU-tuki-informaation yhdelle alustalle. Yhden luukun periaatteella toimivaan portaaliin kootaan tiedot kaikista EU-hakumahdollisuuksista, aikatauluista, tukikelpoisuudesta, käytännön ohjeet sekä valmiit hakemusmallit. Lisäksi otetaan hakijoiden käyttöön tekoälyperusteinen tukihaun kartoitustyökalu, joka neuvoo ja opastaa sekä ehdottaa sopivia instrumentteja yrityksen antamisen tietojen perusteella.

Tarjotaan mikroyrittäjille kohdennettua EU-rahoitusneuvontaa ja hakemusvalmennusta. Vahvistetaan alueellisten elinvoimakeskusten roolia ja mahdollisuuksia tarjota henkilökohtaista sparrausta siltä osin kuin sillä ei vääristetä yksityisten palveluntuottajien kilpailua esim. hakemusten esivalmisteluun, budjetointiin. Tarjotaan yrityksille matalan kynnyksen sparrauspalveluita ostopalveluna esim. palvelusetelillä. Järjestetään lyhyitä, maksuttomia valmennuksia "EU-hakemisen perusteet mikroyritykselle".

Nopeutetaan päätöksentekoa ja otetaan käyttöön kevyempiä rahoituspolkuja. Lyhennetään käsittelyaikoja mikrohankkeissa. Käytetään mallia, jossa mikroyrityksille soveltuvissa tuissa päätökset voidaan tehdä tarkoituksenmukaisesti kevennetyllä arvioinnilla. Hyödynnetään digitaalista automatisointia hakemusten alustavaan esikäsittelyyn.

Selkiytetään valtion toimijoiden rooleja ja vähennetään päällekkäistä työtä. Määritellään kunkin toimijan rooli esim. kuka neuvoo tai kuka rahoittaa.

Tehdään EU-rahoituksen sääntelyyn liittyvät (esim. valtioneuvosto, de minimis) kohdat selkeämmiksi mikroyrityksille. Luodaan "valtioneuvoston pikaopas mikroyrityksille". Yksinkertaistetaan ja visualisoidaan päätöksenteon logiikkaa (esim. taulukoita, "valitse polku" -työkaluja).

Automaattinen tarkistus, onko hakija jo saanut de minimis -tukea.

Yritysten sukupolven- ja omistajanvaihdot liiketoiminnan jatkumisen turvaamiseksi

1.

Verotus ei ole kannustavaa ja huojennukset ovat monimutkaisia ja ehdollisia. Huojennusten osalta kauppasumman takaisinmaksusuunnitelman valvonta on tiukkaa epävarmassakin taloustilanteessa.

Nykyinen sukupolvenvaihdosten verokohtelu ei kannusta yritystoiminnan jatkamiseen, sillä verohuojennukset ovat monimutkaisia, ehdollisia ja vaativat erillisen hakuprosessin. Huojennusten taustalla olevat ehdot esim. jatkamisvelvollisuus, vähimmäisomistusosuudet ja vastikkeen osuus yrityksen käyvästä arvosta, edellyttävät tarkkaa ennakkosuunnittelua, ja pienikin poikkeama voi johtaa huojennuksen menettämiseen. Lisäksi kauppahinnan takaisinmaksun valvonta on tiukkaa, vaikka taloudellinen toimintaympäristö on entistä epävarmempi. Verottaja edellyttää vuosittaista raportointia ja maksusuunnitelman täsmällistä noudattamista, mikä voi olla haastavaa yrityksille, joiden kassavirta vaihtelee. Tämä kokonaisuus nostaa kynnystä toteuttaa omistajan- ja sukupolvenvaihdoksia ja voi pahimmillaan vaarantaa yritysten jatkuvuuden ja työpaikkojen säilymisen.

2.

Valtion tarjoamien palvelujen saatavuus on erilaista eri alueilla ja osittain riittämätöntä. On myös epäselvää, mille taholle esim. neuvonta kuuluu.

3.

-

4.

-

5.

-

Kysymys 4. Mitä kehittämistarpeita on yritysten sukupolvenvaihdosten edistämisessä liiketoiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi, kun kyse on valtiovallan vastuulla olevista toimista?Pyydämme konkreettisia

kehittämisehdotuksia *sukupolvenvaihdosten* edistämiseen perusteluineen eri sisältöalueilta, kuten yritysrahoitus, yrityspalvelut, sääntely, verotus, yrittäjyyskasvatus, yrittäjyyskulttuuri jne.

Valtion toimijoiden roolia tulee selkeyttää ja palveluvalikoimaa kehittää valtakunnallisesti. Ehdotamme matalan kynnyksen kansallisen palvelusetelin käyttöönottoa sukupolvenvaihdossuunnitelman laatimista varten. Tällä hetkellä tällaista matalan kynnyksen palvelua ei ole. Palvelu vauhdittaisi sukupolvenvaihdosten käynnistymistä.

Sukupolvenvaihdosten verotusta tulee yksinkertaistaa. Esim. sukupolvenvaihdoshuojennuksen hakemisprosessi on nykyisellään hidas ja edellyttää usein erityisasiantuntija-apua. Myös asiantuntija-apuun voisi käyttää paikallisten elinvoimakeskusten myöntämää palveluseteliä.

Verokannustimet sukupolvenvaihdoksille, verohuojennukset kasvuhakuisille yrityksille ja verohuojennukset automaattisiksi ennakkopäätösten hakemisen sijaan. Sekä luopuja että jatkaja voivat joutua maksamaan luovutusvoitto-, lahja- tai perintö- ja varainsiirtoveroa. Verotus on monimutkaista ja sen selvittäminen yrityskohtaisesti työlästä asiantuntijatyötä, eikä verotus näin ollen kannusta sukupolvenvaihdoksiin. Automatisoidaan verohuojennusten hakuprosessia.

Kysymys 5. Mitä kehittämistarpeita on yritysten yrityskaupalla tehtävien omistajanvaihdosten edistämisessä liiketoiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi, kun kyse on valtiovallan vastuulla olevista toimista?Pyydämme konkreettisia kehittämisehdotuksia *yrityskaupalla tehtävien omistajanvaihdosten* edistämiseen perusteluineen eri sisältöalueilta, kuten yritysrahoitus, yrityspalvelut, sääntely, verotus, yrittäjyyskasvatus, yrittäjyyskulttuuri jne.

Lisätään julkisten toimijoiden yhteistyötä ketterien yksityisten toimijoiden kanssa (kuten Fundu, ei pankkiregulaatiota). Ketterät toimijat nopeuttavat ja helpottavat valtion yrityspalveluiden mukaantuloa prosesseihin

Tunnistetaan alueet ja toimialat, joissa omistajanvaihdokset ovat kriittisiä työpaikkojen ja palvelujen säilymiselle ja varmistetaan yrityspalvelujen saatavuus näillä alueilla. Mahdollistetaan joustavampia rahoituskriteerejä perustellusti. Varmistetaan elinvoimaisuus geopoliittisesti kriittisillä alueilla.

Perälä Marja
Lapin ELY

Savukoski Inga

